

caritas

Vlaanderen

Altijd een helpende hand

Jaarverslag 2024

Colofon

Brussel, 2025

© Caritas Vlaanderen vzw

Liefdadigheidsstraat 39
1210 Brussel

www.caritasvlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever

Dominic Verhoeven

Redactie

Dominic Verhoeven, Dorien Van Haute, Robert Boemen, Tony Dejans, H  l  ne Vanooteghem, Vital Snauwaert, Marina Willems, Sylvia Servranckx, Nha Truc Le, Lina D'Amico, Estelle De Ceulener, Krista Caimo.

Foto's

   Caritas Vlaanderen

Inhoud

Wie wij zijn	4
Inleiding	5
Thematische werking	6
Armoede en sociaal beleid	6
Pastoraal en Identiteit	11
Operationele werking	13
Referentieadressen	13
Opgroeien en openbloeien op de weg	15
Mobiele speelklas	17
De Schroef	19
Family Following	21
VUNDA	23
Jo's plek	25
Opvangcentrum Scherpenheuvel	27
Caritas Hulpbetoon	29
Communicatie en fondsenwerving	30
De mensen achter Caritas Vlaanderen	34

Wie wij zijn

Caritas Vlaanderen vzw is een sociale en op waarden georiënteerde organisatie die vanuit een christelijk perspectief directe en indirecte ondersteuning biedt aan personen die zich in een kwetsbare situatie bevinden.

Caritas Vlaanderen vormt het interdiocesane samenwerkingsverband van de Vlaamse bisdommen voor de realisatie van de universele Caritasopdracht.

Caritas Vlaanderen maakt via Caritas Belgica deel uit van het wereldwijde Caritasnetwerk van Caritas Internationalis van de Rooms-Katholieke Kerk.

Caritas Vlaanderen wil Gods Blijde Boodschap van Naasteliefde uitdrukken en laat zich daarbij inspireren en leiden door de waardigheid van de menselijke persoon, en door de evangelische waarden van mededogen, rechtvaardigheid en solidariteit, eerbied voor de schepping en de voorkeuroptie voor de armen.

Caritas Vlaanderen bouwt mee aan een samenleving die gebaseerd is op liefde voor de mens, waar niemands rechten worden geschonden en waar iedereen kansen krijgt om hieraan in vrijheid en verantwoordelijkheid ten volle deel te nemen.

Caritas Vlaanderen biedt, via haar eigen projectenwerking en via haar operationele lidorganisatie Caritas Hulpbetoon vzw, directe en indirecte hulp en ondersteuning aan mensen in kwetsbare situaties en verdedigt hun belangen.

Caritas Vlaanderen ondersteunt daarnaast ook gezondheids- en welzijnsvoorzieningen, lokale parochiale en diocesane verenigingen en organisaties en groepen in het algemeen die hulp bieden aan mensen in kwetsbare situaties en die opkomen voor de erkenning van hun rechten.

Caritas Vlaanderen ondersteunt en stimuleert het vrijwillig engagement in onze samenleving.

Caritas Vlaanderen ondersteunt en stimuleert pastorale en spirituele zorg, voornamelijk in het veld van gezondheid en welzijn.

Caritas Vlaanderen staat bewust open voor en kijkt actief naar nieuwe en dringende noden in de samenleving.

Caritas Vlaanderen werkt inclusief en plaatst het realiseren van de waardigheid van ieder mens voorop, zonder onderscheid van ras, kleur, cultuur, geslacht, geloof of afkomst.

Caritas Vlaanderen richt zich zowel op de katholieke gemeenschap als op de bredere samenleving en vindt hier partners voor de realisatie van haar doelstellingen.

Inleiding

2024 was voor Caritas Vlaanderen een jaar van nabijheid, vernieuwing en verdieping. In een samenleving waar de kloof tussen kwetsbaarheid en welvaart nog steeds voelbaar is, bleven we trouw aan onze opdracht: menswaardige zorg bieden aan wie uit de boot dreigt te vallen, en structureel bijdragen aan meer rechtvaardigheid en solidariteit.

We stonden dicht bij mensen in precare situaties – van vrouwen in een precare situatie tot gezinnen in armoede, van kinderen onderweg tot mensen in detentie of zonder dak boven hun hoofd. Tegelijkertijd brachten we partners samen, deelden kennis en gaven stem aan wie te vaak ongehoord blijft.

Onder onze vleugels groeiden projecten die hoop en perspectief brengen:

- VUNDA bood een veilige haven aan moeders en kinderen in een kwetsbare verblijfs- en leefsituatie.
- Jo's Plek kreeg vorm als warme huiskamer voor wie rust en verbondenheid zoekt
- Met de Mobiele Speelklas en het project Opgroeien en openbloeien op de weg maakten we leren mogelijk voor kinderen die anders uit beeld zouden verdwijnen.
- Via het Consortium Menstruatiewelzijn versterkten we het bewustzijn rond menstruatiearmoede en lanceerden we een centrale kenniswebsite.
- In De Schroef, Scherpenheuvel en onze referentieadressen bleven we dichtbij de mensen voor wie we er zijn.

Ook in het beleid lieten we onze stem horen – in Vlaanderen, België en Europa. We brachten signalen over armoede, detentie, Roma-inclusie en sociale bescherming binnen in overlegfora en netwerken, steeds met de mens in het midden.

Dankzij de steun van onze schenkers, vrijwilligers, partners en medewerkers konden we opnieuw concreet, nabij en hoopvol zijn. Caritas Vlaanderen blijft bouwen aan een samenleving waarin niemand wordt buitengesloten, en waar solidariteit meer is dan een woord: een gedeelde daad van menselijkheid.

Thematische werking

Armoede en sociaal beleid

Menstruaties- armoede

Consortium Menstruaties- welzijn

Met steun van minister Benjamin Dalle startte Caritas Vlaanderen eind 2023, in samenwerking met

BruZelle, CGSO, CM, deMens.nu en Rebelle, het project 'Menstruatieswelzijn'. Caritas Vlaanderen nam de coördinatie en begeleiding van dit project op zich. De subsidie had als doel om bestaande initiatieven te versterken, informatie te bundelen en materiaal te verspreiden binnen het werkveld. Samen met de Vrouwenraad vormden deze organisaties het consortium 'Menstruatieswelzijn'.

Een belangrijke realisatie van het consortium was de lancering van de website www.menstruatieswelzijn.be op 4 december 2024. Deze site centraliseert informatie over thema's als menstruatiesarmoede, menstruatieschaamte, seksualiteit, hygiëne en de psychologische en lichamelijke impact van menstruatie. Dankzij de inzet van Caritas Vlaanderen en BruZelle kreeg het thema menstruatiesarmoede een prominente plaats.

“Met menstruatieswelzijn.be doorbreken we het taboe en brengen we kennis, partners en materialen samen.”

Webinar en stappenplan 'Menstruatiesarmoede op school'

Om scholen te ondersteunen bij het doorbreken van menstruatiesarmoede, ontwikkelde Caritas Vlaanderen een praktisch stappenplan. In september organiseerden we een webinar voor directies en leerkrachten om dit plan toe te lichten. 66 deelnemers schreven zich in; 48 volgden effectief het panelgesprek, waarin beleidsmedewerkers Peter Bracaval en Elisabeth De Vleeschauwer uit respectievelijk het Katholiek en het Gemeenschapsonderwijs, politica Nahima Lanjri (CD&V), Departementshoofd Welzijn en Zorg bij stad Lier Dorien Van Looy en leerlingenbegeleider bij MSKA Roeselare Joke Ghyselen hun inzichten deelden.

Educatieve workshops 'Breek de cyclus'

In 2024 ontwikkelde Caritas Vlaanderen lesmateriaal rond menstruatiesarmoede, gericht op leerlingen van de derde graad lager onderwijs en eerste graad secundair. Met onder meer een video, quiz,

budgetspel en situatiekaartjes willen we kennis actief versterken en dialoog faciliteren. We nemen menstruatiearmoede als vertrekpunt om het dubbele taboe – rond menstruatie én armoede – bespreekbaar te maken. Dit thema dient tegelijk als ingang om bredere welzijnsvragen en maatschappelijke ongelijkheden aan te kaarten. De workshops worden vanaf 2025 aangeboden. We stonden daarnaast ook paraat met onze helpdesk menstruatiearmoede om diverse vragen uit het werkveld rond het thema te behandelen. Dit project wordt gesteund door het Vlaams Agentschap Binnenlands Bestuur, afdeling Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering.

DAKUZIE – Netwerk rond dak- en thuisloosheid bij kinderen en jongeren

Samen met Betonne Jeugd leidt Caritas Vlaanderen het netwerk DAKUZIE, dat organisaties, academici en experts verenigt in het uitwisselen van goede praktijken en signalen over dak- en thuisloosheid onder minderjarigen. In 2024 kwam het netwerk vier keer samen (waarvan één fysieke bijeenkomst in Gent) en verspreidde het vier nieuwsbrieven, met een breed overzicht van praktijken van de deelnemende partners, recente beleidsontwikkelingen op gewestelijk niveau, geplande info- en vormingsmomenten en oproepen tot gezamenlijke actie. Er werd intensief gewerkt aan een signaalnota voor de Vlaamse overheid, die in 2025 onder de aandacht wordt gebracht. De nota benadrukt de nood aan een leeftijdsspecifieke aanpak, afgestemd op de realiteit van jongeren.

Advocacy

Structureel overleg en beleidsbeïnvloeding

Caritas Vlaanderen is actief vertegenwoordigd in diverse raden, werkgroepen en overlegstructuren op zowel Vlaams als federaal niveau. Zo zetelen we in de Vlaamse Raad, specifiek binnen de sectorale kamers Gezondheid (vertegenwoordigd door Robert Boemen), Vlaamse Sociale Bescherming en Personen met een handicap (vertegenwoordigd door Dorien Van Haute). In deze fora leveren we advies bij beleidsvoorstellen van de Vlaamse regering en denken we mee over de ontwikkeling van beleidsvisies. Door de overgang van de vorige naar de nieuwe legislatuur bleef het aantal voorstellen vanuit de Vlaamse regering in 2024 beperkt, waardoor meerdere geplande bijeenkomsten niet doorgingen.

De werking binnen het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg (HPAO) op Vlaams niveau en het Belgische Platform Armoedebestrijding op federaal niveau bleef daarentegen wel voortgaan. Ook hier liet de institutionele overgang zich voelen, al werd in het najaar binnen het HPAO wél intensief gewerkt aan de vormgeving van het nieuwe Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2024–2029. Onder de bevoegdheid van de nieuwe minister van Welzijn, Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen, Meryame Kitir, blijft armoedebestrijding een prioriteit. Caritas Vlaanderen bracht in deze overlegstructuren in het bijzonder haar expertise in op de domeinen gezinsondersteuning, Roma-inclusie en dak- en thuisloosheid bij jongeren. In dat verlengde zijn we ook actief lid van het Gemengd Platform Dak- en Thuisloosheid.

Daarnaast nam Caritas Vlaanderen deel aan de werkzaamheden van het interfederaal Steunpunt ter bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. We zetelden er in het beheerscomité, waar we twee keer per jaar het financieel beheer mee opvolgden en evalueerden. Het lopende mandaat voor dit comité liep eind 2024 af; het is momenteel nog onduidelijk of dit in 2025 wordt verlengd.

Tot slot nemen we ook zelf het voortouw in bepaalde overlegstructuren, zoals het Overleg Woonwagengebwoners (onder voorzitterschap van Vital Snauwaert) en het netwerk DAKUZIE (onder voorzitterschap van Robert Boemen), waarmee we structurele aandacht vragen voor de positie van kwetsbare en vaak onzichtbare doelgroepen.

Europese werking: Caritas Europa en internationale samenwerking

“Binnen Caritas Europa zetten we onze expertise in om samen te bouwen aan solidariteit, kennisdeling en sociale rechtvaardigheid over de grenzen heen.”

Caritas Vlaanderen maakt actief deel uit van Caritas Europa, dat 49 Caritasorganisaties uit 46 landen verenigt. Binnen dit netwerk zetten wij onze expertise en engagement in om bij te dragen aan solidariteit, kennisdeling en beleidsbeïnvloeding op Europees niveau. We werken nauw samen met het secretariaat van Caritas Europa en andere lidorganisaties rond gemeenschappelijke uitdagingen in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.

We zijn vertegenwoordigd in vier van de permanente werkgroepen: Social Policy, Youth Engagement, Communications en Private Fundraising. De werkgroepen hebben als doel om permanent overleg te faciliteren tussen de lidorganisaties.

Ook is Caritas Vlaanderen betrokken bij het werk van twee zogenaamde ‘Communities of Practice’ (CoP). CoPs zijn groepen waarin lidorganisaties op eigen initiatief kennis en ervaringen uitwisselen rondom een zelfgekozen onderwerp. Caritas Vlaanderen is sinds het voorjaar van 2024 lid van de CoP ‘Prison Justice’ en zit de CoP ‘Roma inclusion’ voor.

Social Policy Working Group - Minimuminkomen in Europees perspectief

Binnen de werkgroep Social Policy van Caritas Europa leverde Caritas Vlaanderen in 2024 een actieve bijdrage aan een internationaal vergelijkend onderzoek naar minimuminkomens. Dit project, onder leiding van Caritas Europa en in samenwerking met externe onderzoekers, bracht in kaart hoe sociale zekerheids- en minimuminkomenssystemen zijn opgebouwd in diverse Europese landen, zowel binnen als buiten de EU.

De aanleiding voor dit onderzoek was de goedkeuring door de Europese Raad van de Aanbeveling over toereikend minimuminkomen begin 2023. Met deze aanbeveling worden lidstaten aangespoord om hun sociale vangnetten te versterken en te zorgen voor voldoende inkomenssteun, als fundament voor een menswaardig bestaan.

Het doel van het lopende onderzoek is om, via een gezamenlijke publicatie, het belang te onderstrepen van robuuste minimuminkomensregelingen in de strijd tegen armoede. Zo’n regeling moet niet alleen inkomenszekerheid bieden, maar ook ondersteuning richting werk, huisvesting of opleiding. De publicatie was aanvankelijk gepland voor het najaar van 2024, maar door gezondheidsproblemen bij de betrokken externe adviseur is deze uitgesteld. Een nieuw onderzoeksteam heeft het werk opgepikt, met het oog op publicatie in juni 2025.

In het verlengde van deze thematiek nam Caritas Vlaanderen in juli deel aan een studiebezoek aan het aartsbisdom Keulen. Tijdens dit bezoek werd met collega’s van onder meer Caritas Secours

Catholique (Frankrijk), Caritas Italiana, Caritas Finland, Caritas Tsjechië en vertegenwoordigers van de EU-afdeling van het Duitse Caritasverbond van gedachten gewisseld over minimuminkomens, activeringsbeleid en armoedebescherming in de Europese context.

CoP Prison Justice – Community of Practice

Aansluitend op het werk in de werkgroep 'Detentie' sloot Caritas Vlaanderen zich in 2024 aan bij de CoP 'Prison Justice' binnen Caritas Europa. Deze groep verenigt organisaties uit Duitsland, Portugal, Frankrijk, Litouwen en Albanië, met als gedeelde zorg het groeiende gebruik van opsluiting als standaardmaatregel en het ontbreken van investeringen in zinvolle detentie.

De CoP vertrekt vanuit de overtuiging dat detentie – indien onvermijdelijk – niet enkel een straf moet zijn, maar ook een kans tot herstel, zingeving en herintegratie. Onderwijs, psychologische en spirituele ondersteuning en erkenning van de menswaardigheid van gedetineerden staan daarbij centraal. Ook in België stelt Caritas Vlaanderen vast dat gevangenen overvol zitten, personeel onder druk staat en de omstandigheden vaak onmenselijk zijn.

In deze context werkte de CoP in 2024 aan een signaalnota gericht aan het Dikasterie voor de Bevordering van de Gehele Menselijke Ontwikkeling van het Vaticaan. De nota roept de Kerk op om zich uit te spreken over het huidige detentiebeleid en om te pleiten voor een systeem waarin menselijke waardigheid en re-integratie centraal staan – een boodschap die aansluit bij de visie van paus Franciscus.

Tijdens een bijeenkomst in Vila Real, Portugal, werd de nota herwerkt. Door interne verschillen over de eindversie is het document echter nog niet officieel overgemaakt aan het Vaticaan. Hoewel het oorspronkelijke mandaat van de CoP in 2024 afliep, wordt het initiatief voortgezet onder de coördinatie van Caritas Vlaanderen.

CoP Roma Inclusion

Caritas Vlaanderen maakt deel uit van CoP rond Roma-inclusie, samen met Caritasorganisaties uit Hongarije, Tsjechië, Noord-Macedonië, Servië en Viseu (Portugal).

Binnen dit netwerk delen we ervaringen, methodieken en goede praktijken om Roma-gezinnen beter te ondersteunen in het realiseren van hun rechten en hun participatie in de samenleving te versterken. Ondanks vele inspanningen blijven Roma in heel Europa geconfronteerd worden met uitslui-

*Cop
Roma
Inclusion*

ting, discriminatie en beperkte toegang tot basisvoorzieningen. Samen zoeken we naar werkzame strategieën om hierin verandering te brengen.

De CoP zet daarnaast in op sensibilisering en beleidsbeïnvloeding op Europees niveau. In oktober 2024 bracht Caritas Vlaanderen een werkbezoek aan Caritas Viseu in Portugal, waar we kennismaakten met inspirerende onderwijsinitiatieven gericht op Roma-kinderen en -jongeren. De inzichten en voorbeelden die we daar opdeden, vormen waardevolle input voor onze verdere werking in België.

Werkgroep ‘Detentie’

Caritas Vlaanderen is sinds 2024 actief betrokken bij de werkgroep ‘Detentie’, een overlegplatform met aalmoezeniers en christelijk geïnspireerde organisaties die zich inzetten voor een meer menselijke benadering van gevangenschap. De werkgroep streeft ernaar het publieke en politieke debat te beïnvloeden en te doorbreken wat zij de “opsluitreflex” noemt: de neiging om opsluiting als automatische oplossing te zien voor maatschappelijke problemen.

Deelnemende organisaties pleiten niet voor straffeloosheid, maar willen nadenken over hoe een gevangenisstraf zinvol en menswaardig kan worden ingevuld. Detentie zou niet enkel een straf moeten zijn, maar ook een kans op herstel, reflectie en re-integratie.

De werkgroep, voorgezeten door het Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede (NRV), bereidt een sensibiliseringscampagne voor met als titel ‘Wie sluit jij op?’, die in 2025 van start gaat. De campagne sluit aan bij het thema van het katholieke Jubeljaar 2025 – ‘Pelgrims van hoop’ – en bij de oproep van paus Franciscus om hoop te herstellen, onder meer via amnestie of strafvermindering. In zijn bul *Spes non confundit* schrijft hij:

“Ik stel voor dat regeringen in dit Jubeljaar initiatieven lanceren die de hoop herstellen. Dit kan bijvoorbeeld door vormen van amnestie of strafvermindering in te voeren, bedoeld om mensen te helpen hun zelfvertrouwen en hun vertrouwen in de samenleving te herstellen. Dit zou moeten leiden tot wegen naar re-integratie in de gemeenschap, met een concrete toezegging om de wet na te leven.”

Binnen het kader van deze campagne zullen de deelnemende organisaties – waaronder de aalmoezeniersdienst gevangeniswezen, Bond Zonder Naam, Christelijke Cultuur Vandaag, House of Compassion, Jesuit Refugee Service Belgium, leerstoel Detentie aan de KU Leuven, Kamino, ORBIT en Caritas Vlaanderen – elk acties en evenementen organiseren. Ze zullen ook educatief en sensibiliserend promotiemateriaal ontwikkelen over de vele vormen van vrijheidsberoving in België. Alle initiatieven zullen gebundeld worden op de website www.detentie.be.

Pastoraal en Identiteit

Ethiek als fundament in de zorg – Pilootproject in het WZC Sint-Vincentius (Deinze)

Ethiek is geen luxe of bijkomstigheid in de zorg, maar een essentiële voorwaarde voor kwaliteit. Wie inzet op menswaardige zorg voor bewoners, op een warme en respectvolle werkomgeving voor medewerkers én op maatschappelijk verantwoord ondernemen, kan niet om ethiek heen. Vanuit die overtuiging startte Caritas Vlaanderen in 2024 een piloottraject rond praktische ethiek, in samenwerking met het Woonzorgcentrum Sint-Vincentius in Deinze.

Dit meerjarige traject vertrekt vanuit de visie dat ethisch bewustzijn ieders verantwoordelijkheid is – van zorgverlener tot stafid. Daarom nemen alle medewerkers verspreid over vier jaar deel aan een reeks sessies in gemengde personeelsgroepen. De klemtoon ligt op praktische ethiek: samen onderzoeken we in concrete zorgsituaties wat het goede, menswaardige of meest zorgzame handelen is – voor bewoners, hun netwerk én de collega's op de werkvloer.

Elke sessie bestaat uit twee delen:

- Spiritualiteit en zorg: de lokale pastorale medewerker biedt een eigentijdse reflectie op spirituele zorg en verbindt deze met de inspiratie van medewerkers, de visie op totaalzorg en levens- en zingevingsvragen van bewoners.
- Casusbespreking volgens het Zien-Oordelen-Handelen-model: op basis van herkenbare werkvloersituaties wordt in groep onderzocht wie betrokken is, welke perspectieven en waarden in het spel zijn, en welke stappen nodig zijn om tot een menswaardige oplossing te komen.

De eerste twee sessies werden door deelnemers als bijzonder waardevol ervaren. De open sfeer, de ruimte voor dialoog en het vertrouwen binnen de groep bleken cruciale voorwaarden voor deze vorming. Praktische ethiek bleek tegelijk "simplex": eenvoudig in opzet, complex in uitvoering – en bovenal verrijkend.

De Kerk als maatschappelijk innovator – Voorbereiding op de Onderscheidingsdagen Diaconie

In 2024 leverde Caritas Vlaanderen ook een bijdrage aan de voorbereiding van de onderscheidingsdagen over diaconie, gepland in maart 2025. Deze tweedaagse, een initiatief van het Interdio-cesaan Overleg Kerk & Samenleving (IOKS) en het Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede (NRV), wil reflecteren over de rol van de Kerk als maatschappelijke vernieuwingskracht.

Historisch heeft de Kerk een fundamentele rol gespeeld in het tot stand komen van sociale bescherming en solidariteitsmechanismen. Maar vandaag dreigen opnieuw heel wat mensen uit de boot te vallen. Nieuwe vormen van uitsluiting, onverschilligheid en verharding vragen om een nieuw antwoord.

Tijdens de onderscheidingsdagen zullen diocesane verantwoordelijken voor diaconie, directeurs van christelijk geïnspireerde solidariteitsorganisaties, leden van de Belgische bisschoppenconferentie en een aantal externe kritische stemmen samenkomen. In een geest van luisterende dialoog en synodale ontmoeting wordt de vraag gesteld:

Hoe kunnen we als kerk vandaag opnieuw innovatief, transformerend en profetisch aanwezig zijn in onze samenleving?

Caritas Vlaanderen kijkt alvast uit naar deze belangrijke reflectie en het vervolg dat eruit zal voortvloeien.

loks

*Referentie-
adressen*

Antwerpen

Operationele werking

Referentieadressen

Caritas Vlaanderen beheert het referentieadres - als officieel adres om administratief bereikbaar te zijn voor officiële instanties - van woonwagenbewoners die in België verblijven, en ondersteunt hen in hun sociale administratie.

Toegenomen bereik en verankering in lokale netwerken

Extra locatie in Antwerpen: toegankelijker en cliëntvriendelijker

Om de toegankelijkheid van ons referentieadres in Antwerpen te verbeteren, breidden we onze werking uit met een tweede locatie. Niet alle cliënten raakten vlot tot in het stadscentrum – onder andere door de ligging binnen de lage-emissiezone (LEZ)

en een gebrek aan parkeerplaatsen. Sinds 2024 kunnen cliënten op vrijdag terecht bij De Schroef, een kleuterschool én onthaal- en ontmoetingscentrum voor binnenschippers net buiten het centrum, om hun post op te halen. Na het maken van een afspraak zorgen wij ervoor dat hun post op die locatie beschikbaar is.

Deze bijkomende locatie biedt meerdere voordelen: ze is gemakkelijk bereikbaar, ligt buiten de LEZ en beschikt over gratis parkeergelegenheid. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor begeleiding: we kunnen samen met de cliënt hun post doornemen, ondersteuning bieden bij administratieve vragen en waar nodig doorverwijzen. Wekelijks maken steeds meer cliënten gebruik van deze laagdrempelige dienstverlening.

Versterking van het netwerk Woonwagengebieden

In 2024 werd het overlegnetwerk rond woonwagengebieden verder uitgebouwd. Om de twee maanden komen betrokken partners samen om signalen, ervaringen en noden te delen. Elk overleg vertrekt vanuit een specifiek thema, zoals onderwijs, tewerkstelling of toegang tot hulpverlening. De samenstelling van het netwerk breidde zich uit: naast terreinbeheerders en gespecialiseerde organisaties namen ook CAW, VDAB en Kind en Gezin deel aan de thematische besprekingen. Dankzij deze regelmatige afstemming versterken we de samenwerking tussen partners en houden we de lijnen kort – in functie van betere ondersteuning op het terrein.

Overname en verhuys van het referentieadres in Oost-Vlaanderen

Begin 2024 nam Caritas Vlaanderen het referentieadres in Zwankendamme over van 'Mensen van de Weg', na het pensioen van de plaatselijke priester. De werking richt zich voornamelijk tot Voyageurs, een doelgroep waarmee we gaandeweg een vertrouwensband opbouwden. We maakten kennis met hun leefwereld, leerden hun administratieve noden kennen en boden hulp via een luisterend oor, ondersteuning bij papieren en indien nodig gerichte doorverwijzing.

Doorheen het jaar zetten we ook enkele inhoudelijke aanpassingen door. Zo implementeerden we strengere privacyrichtlijnen en digitaliseerden we de papieren dossiers. De grootste verandering vond eind 2024 plaats: de verhuis van het referentieadres van Zwankendamme naar de basiliek van Oostakker. Deze nieuwe, centraler gelegen locatie is voor veel cliënten vlotter bereikbaar. De overgang vereiste nauw overleg met zowel het lokaal bestuur van Gent als met de cliënten. Intussen is de werking opnieuw operationeel en is de overgrote meerderheid van de cliënten succesvol ingeschreven op het nieuwe adres.

Groei in aantal cliënten en bereik

Het aantal ingeschreven cliënten op onze referentieadressen blijft gestaag groeien. In Antwerpen steeg het aantal inschrijvingen van 300 (in 2022) naar 360 in 2024. Ook het referentieadres in Oost-Vlaanderen kende een stijgende lijn. Deze groei is deels te verklaren door de uitbreiding van onze doelgroep: naast de traditionele groepen ontvangen we steeds vaker mensen met een meer mobiele levensstijl na een residentieel traject. Ook de mond-tot-mondreclame onder cliënten draagt bij aan deze toename. Onze referentieadressen zijn intussen stevig verankerd in hun omgeving en blijven voor velen een cruciale toegangspoort tot basisrechten en administratieve stabiliteit.

Opgroeien
en open-
bloeien op
de weg

Opgroeien en openbloeien op de weg

Onderwijs- en ontwikkelingskansen voor kinderen uit rondtrekkende gemeenschappen

In 2024 zette Caritas Vlaanderen met steun van De Warmste Week het project 'Opgroeien en openbloeien op de weg' op poten. Dit pilootproject richtte zich op kinderen en jongeren uit rondtrekkende gemeenschappen – een vaak vergeten groep binnen het jeugd- en onderwijsbeleid. Door hun mobiele levensstijl en het structurele wantrouwen dat zij ondervinden tegenover instellingen, hebben deze kinderen zelden toegang tot regulier onderwijs en blijven ze te vaak onder de radar.

Doelstelling

Het project had als voornaamste doel het creëren van laagdrempelige leeromgevingen, op maat van de realiteit en het ritme van rondtrekkende gezinnen. Daarbij werd niet alleen ingezet op het versterken van basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en rekenen, maar ook op het opbouwen van vertrouwen in onderwijs en samenleving. Even belangrijk was het creëren van ruimte voor spel, culturele verrijking en ontmoeting.

Waarom dit project?

Onze langdurige contacten met rondtrekkende families – opgebouwd via het project Referentie-adressen – maakten duidelijk dat het gebrek aan aangepast onderwijs één van hun grootste zorgen is. Ouders erkennen het belang van onderwijs, maar worden in hun engagement geremd door tal van drempels: onzekerheid over verblijfsduur, negatieve schoolervaringen, taalbarrières en angst voor afwijzing of discriminatie. Daardoor blijven veel kinderen verstoken van formeel of gestructureerd leren.

Met dit project probeerden we dat patroon te doorbreken. We boden een veilig en vertrouwelijk kader aan waarin kinderen op hun eigen tempo konden leren en ontdekken. Ouders werden actief betrokken, wat cruciaal bleek om drempels te verlagen en kansen duurzaam te verankeren.

Aanpak en uitvoering

Tussen januari en december 2024 werden mobiele contactpunten ingericht op de verblijfplaatsen van de gezinnen. Via een outreachende aanpak – met de hulp van vrijwilligers – boden we regelmatig leeractiviteiten aan op maat van de kinderen. Daarbij gebruikten we aangepaste methodieken, digitale tools en visueel materiaal om taal- en rekenvaardigheden spelenderwijs te versterken.

De activiteiten waren breed opgevat:

- Educatief: oefenen van letters, nieuwe woorden, luisteren naar verhalen, basisrekenen.
- Cultureel: bezoeken aan musea en erfgoedsites, kennismaking met andere gemeenschappen.

- Sociaal: groepsspelen, gezamenlijke maaltijden, activiteiten met leeftijdsgenoten van buiten de gemeenschap.

Deze aanpak sloot nauw aan bij hun leefwereld, liet ruimte voor flexibiliteit en respecteerde het ritme van hun nomadisch bestaan. Tegelijk werd geprobeerd om een brug te slaan naar het reguliere aanbod, in nauwe samenwerking met scholen, brugfiguren en lokale diensten.

Impact

Het project bereikte een aanzienlijk aantal kinderen en jongeren uit verschillende rondtrekkende families. Dankzij het opgebouwde vertrouwen met ouders konden we toegang creëren tot leeropportunities die voorheen ondenkbaar waren. De kinderen kregen de kans om nieuwe vaardigheden te verwerven in een omgeving waar ze zich veilig en gezien voelden. Voor velen betekende dit ook een eerste positieve kennismaking met een vorm van onderwijs.

Daarnaast bleek de werking een belangrijke hefboom in het versterken van ouderbetrokkenheid. Ouders drukten hun appreciatie uit en gaven aan hoe waardevol het was dat hun kinderen ergens welkom waren, konden leren en plezier beleven. Voor veel gezinnen betekende dit een eerste stap in het (her)opbouwen van vertrouwen in onderwijs en samenleving.

Verankering en toekomst

Hoewel het project in 2024 als piloot werd uitgerold, biedt het een waardevol model voor hoe ondersteuning aan kinderen in mobiele contexten structureel vorm kan krijgen. De opgebouwde methodiek, materialen en netwerken vormden een stevige basis voor verdere uitrol, bv. in het project Mobiele Speelklas.

Met 'Opgroeien en openbloeien op de weg' bevestigde Caritas Vlaanderen opnieuw haar engagement om onzichtbare kwetsbaarheid zichtbaar te maken, en concrete kansen te creëren voor

Mobiele
speelklas

kinderen die anders uit beeld zouden verdwijnen. Elk kind heeft recht op leren, op vertrouwen, en op een toekomst – ook als die zich afspeelt onderweg.

Mobiele Speelklas

Sinds 2021 zet Caritas Vlaanderen in op de Mobiele Speelklas: een outreachend project voor kinderen en jongeren in preciaire woonsituaties, met een bijzondere focus op Roma-gezinnen in Gent. In nauwe samenwerking met gezinnen, scholen en partners bieden we speelse en educatieve activiteiten aan in hun directe leefomgeving – vaak in kraakpanden, tijdelijke woningen of op straat.

Van het park naar een vast ankerpunt: samenwerking met De Fontein

In mei 2024 kreeg de mobiele werking een belangrijke nieuwe dimensie. Caritas Vlaanderen ging een structurele samenwerking aan met De Fontein, het ‘huis van hygiëne’ van de Orde van Malta in Gent, waar mensen in kwetsbare situaties terechtkunnen om te douchen, hun kleren te wassen en tot rust te komen. Elke woensdag is De Fontein exclusief geopend voor vrouwen en kinderen. Sinds mei organiseert Caritas Vlaanderen er een vaste kinder- en jongerenwerking.

Deze samenwerking betekende een belangrijke verankering van ons pilootproject. De Fontein biedt een veilige, toegankelijke en rustige locatie net buiten het centrum, met voldoende ruimte en basisvoorzieningen. Waar onze speelklas voorheen voortdurend van locatie wisselde, beschikken we nu op woensdagen over een stabiele uitvalsbasis, wat rust en continuïteit brengt voor de kinderen én hun ouders.

Groei en dynamiek

De werking in De Fontein kende een sterke groei. Waar aanvankelijk slechts enkele kinderen deelnamen, groeide de groep in enkele maanden uit tot een vaste kern van gemiddeld 15 kinderen en jongeren per woensdagnamiddag, met leeftijden van 1 tot 17 jaar. In de tienergroep (12+) zagen we opvallende stijgingen, wat aanleiding gaf om het aanbod te differentiëren met meer sport, uitstappen en jongerenactiviteiten.

Elke woensdag voorzien we een activiteitenaanbod: creatieve ateliers, knutselen, vrij spel, sport of een bezoek aan het park. Daarnaast plannen we regelmatig uitstappen, zoals bv. een dag aan de Blaarmeersen. Onze werking focust op zelfvertrouwen, ontspanning en verbondenheid, als opstap naar bredere participatie.

De mamagroep: rust en verbinding

Tegelijkertijd groeit ook het aantal moeders dat tijdens de kinderwerking aanwezig blijft. Op woensdagnamiddag ontstaat spontaan een informele mamagroep in De Fontein. Terwijl de kinderen deelnemen aan activiteiten, nemen moeders tijd voor zichzelf: haren wassen, make-up, elkaar ondersteunen. Dit ogenschijnlijk informele moment blijkt van grote waarde: het creëert rust, verbondenheid en versterkt het wederzijdse vertrouwen tussen gezinnen en begeleiders.

De positieve respons vanuit de moeders was duidelijk voelbaar. Meermaals spraken ze hun dankbaarheid uit voor het aanbod, dat door hen als waardevol én zinvol wordt ervaren. Dat ouders het initiatief onderschrijven, bevestigt het belang van deze vorm van laagdrempelige, relationele ondersteuning.

Partnerschappen en bruggenbouw

De Mobiele Speelklas functioneert niet losstaand. In 2024 werkten we nauw samen met buurt-

stewards van Stad Gent, brugfiguren, CLB-medewerkers, scholen, en jeugdorganisaties zoals vzw Jong en het OverKop-huis. Deze samenwerking stelt ons in staat om kinderen en jongeren – via onze vertrouwensband – toe te leiden naar structureel aanbod. We verkenden samen met hen de drempels naar regulier jeugdwerk en onderwijs, en zetten concrete stappen richting verbinding met de samenleving.

Een complexe, maar noodzakelijke werking

Het werken met kinderen in onstabiele leefomstandigheden blijft intensief. We merken dat veel kinderen onvoldoende sociale vaardigheden verworven hebben – zoals luisteren, beurt nemen, conflicten vermijden of geconcentreerd werken. Deze noden vragen om een hoge begeleidersratio. Soms zijn er drie begeleiders nodig voor een groep van tien kinderen. De variabiliteit in aanwezigheid, locatie en omstandigheden maakt de voorbereiding uitdagend, maar bevestigt net de relevantie van deze mobiele aanpak.

Vooruitblik

2024 vormt een belangrijk kanteljaar in de uitbouw en verankering van de mobiele speelklaswerking. Caritas Vlaanderen blijft zich inzetten om – in de marge van het systeem – nabijheid, ontwikkeling en perspectief te bieden aan kinderen en jongeren die elders uit beeld dreigen te vallen.

De Schroef

Werken aan inclusie van trekkende gemeenschappen en de binnenvaart

Sinds 2021 heeft Caritas Vlaanderen van het Vlaams Departement Welzijn de opdracht om het welzijnswerk en onthaalbeleid voor trekkende bevolkingsgroepen in Vlaanderen verder uit te bouwen en te coördineren. Het gaat hierbij om kermis- en circusfamilies, trekkende handelaars en woonwagenbewoners. Voor de binnenschippersbevolking neemt Caritas Vlaanderen deze opdracht op in nauwe samenwerking met De Schroef, het Antwerpse onthaal- en recreatiecentrum voor de binnenvaart.

De Schroef: onthaal, ontmoeting en begeleiding voor de binnenvaartgemeenschap

De Schroef blijft het centrale aanspreekpunt voor het sociaal en recreatief welzijnswerk voor binnenschippers en oud-schippers. De werking is breed en multidisciplinair, met een aanbod dat zich uitstrekt van kleuteronderwijs en jeugdwerking tot gezins-, sport- en seniorenactiviteiten. Via een nauwe samenwerking met het Autonoom Gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs (AGSO) wordt het onderwijs voor schipperskinderen ondersteund en gepromoot.

Daarnaast organiseert De Schroef jaarlijks tal van ontmoetingsmomenten en evenementen, zoals de Winterdrink, het schoolfeest, het Binnenvaartweekend, badmintonavonden en het Sinterklaasfeest. Ook voor persoonsgerichte hulpverlening blijft De Schroef een laagdrempelig aanspreekpunt: van administratieve ondersteuning en hulp bij verhuis of pensionering, tot emotionele begeleiding bij ziekte, overlijden of relationele spanningen.

De vertrouwensrelatie met de schippersgemeenschap is cruciaal. Daarom vinden ook regelmatig boord- en huisbezoeken plaats. De grote verscheidenheid aan hulpvragen toont aan hoe breed de noden zijn: vragen over woonruimte, welzijn, zorgtoegang, rouwverwerking, opvoeding, en begeleiding bij levensgebeurtenissen.

Projecten tegen vereenzaming

Eenzaamheid is een groeiend probleem bij oudere binnenschippers. De Schroef zet hierop in met onder andere het maandelijks initiatief Koffieklets met lunch, dat een warme, huiselijke middag biedt aan wie zich geïsoleerd voelt. Deze bijeenkomsten vinden plaats in De Schroef of bij partnerorganisaties zoals Zorgbedrijf Antwerpen of woonzorgcentrum Het Gouden Anker, met als doel de sociale integratie en het leggen van nieuwe contacten te bevorderen.

“De activiteiten van De Schroef zijn laagdrempelig, verbindend en afgestemd op de noden van de doelgroep, en creëren kansen tot ontmoeting, ontspanning en sociale groei binnen een mobiele leefcontext.”

Daarnaast wordt in samenwerking met het Apostolaat voor de Binnenvaart en verschillende Antwerpse schippersverenigingen een vrijwilligerswerking uitgebouwd, gericht op het voorkomen van vereenzaming bij oudere binnenvaartbewoners.

Samenwerking en kennisdeling

De Schroef blijft inzetten op netwerking en samenwerking met diverse partners, zoals CAW Antwerpen, jeugdverenigingen, Webpunt Luchtbal, het Kenniscentrum Binnenvaart Vlaanderen, Steunpunt Binnenvaart Nederland, VDAB, Syntra, het Fonds voor de Rijn- en Binnenvaart en andere onderwijs- en welzijnspartners. Door kennis en signalen te delen, ontstaat een sterker draagvlak voor structurele ondersteuning van deze mobiele doelgroep.

In samenwerking met de Karel de Grote Hogeschool werd in 2023–2024 het onderzoeksproject “Werken in de binnenvaart, wat stimuleert, wat ontmoedigt?” afgerond. De bevindingen, gebundeld in het eerste kwartaal van 2024, zijn besproken met de sector en vormen de basis voor concrete acties rond opleiding, stageplaatsen en het aantrekkelijker maken van het beroep van binnenschipper, in het bijzonder voor jongeren.

Jeugdwerking voor en door jongeren

De jeugdwerking van De Schroef – gecoördineerd door Caritas Vlaanderen – biedt structurele vrijetijdsactiviteiten voor kinderen en jongeren uit de binnenvaartgemeenschap en hun leeftijdsgenoten met een link naar de sector. Door de specifieke levensstijl van deze jongeren (veelvuldig reizen, internaat tijdens de week) is het niet vanzelfsprekend om deel te nemen aan klassiek jeugdwerk. De Schroef vult die leemte in met een eigen aanbod op maat.

In 2024 organiseerden we onder meer:

- een Nieuwjaarsdrink,
- een ledenweekend met spaghettiëstijn,
- een moniweekend met vorming voor animatoren,
- kinderanimatie tijdens de Openscheepvaartdagen,
- een Paasbrunch,
- de Leefweek in mei,
- het Schroefkamp (1–10 augustus),
- een pannenkoekenmiddag met film,
- een Halloweenocht en
- een Sinterklaasfeest.

De activiteiten zijn laagdrempelig, verbindend en afgestemd op de noden en het ritme van de doelgroep. Een vaste groep enthousiaste monitoren en vrijwilligers zorgt voor begeleiding en continuïteit. De werking creëert kansen tot ontmoeting, ontspanning en sociale groei, en draagt bij aan het versterken van de identiteit van jongeren binnen een mobiele leefcontext.

Family following

“Met het Family Following Project legt Caritas Vlaanderen de basis voor gelijke onderwijskansen, door nabijheid, vertrouwen en maatwerk te combineren voor kinderen die vaak letterlijk en figuurlijk onderweg zijn.”

Huisonderwijs voor rondtrekkende kinderen

In 2024 zette Caritas Vlaanderen het Family Following project op, een pilootproject dat zich richt op huisonderwijs voor rondtrekkende kinderen tussen 6 en 18 jaar in België. Door hun mobiele levensstijl en maatschappelijke uitsluiting hebben deze kinderen nauwelijks toegang tot het reguliere onderwijs. Met dit project willen we generationeel analfabetisme doorbreken en basisvaardigheden zoals rekenen, lezen en Frans bijbrengen in een veilige en vertrouwde omgeving.

Waarom dit project?

Rondtrekkende kinderen blijven vaak onzichtbaar binnen het Belgische onderwijslandschap. Hoewel ze recht hebben op onderwijs, zijn ze meestal niet ingeschreven op school en hebben ze zelden toegang tot alternatieve leertrajecten. Dit project biedt hen een brug naar formeel onderwijs door middel van op maat gemaakte leeractiviteiten, aangeboden in hun eigen leefomgeving. Daarmee creëren we een eerste kennismaking met gestructureerd leren en vergroten we hun kansen op participatie.

Concreet gerealiseerd in 2024

In het opstartjaar werden de volgende stappen gezet:

- **Opstart van huisonderwijs in Puurs en Charleroi**
In samenwerking met het Referentieadres in Antwerpen werd les gegeven aan twee gezinnen in Puurs en één gezin in Charleroi. Hoewel deze gezinnen momenteel niet rondtrekken, zijn hun kinderen niet langer ingeschreven in een school. Via deze huisbezoeken brengt Caritas Vlaanderen het onderwijssysteem opnieuw dichterbij het gezin.
- **Inzet van Franse vrijwilligers**
Vanaf oktober 2024 bezochten twee Franse vrijwilligers van het European Solidarity Corps de betrokken gezinnen wekelijks in hun caravan. Vanaf december werd hun werk ondersteund en verder uitgebouwd door een medewerker van Caritas Vlaanderen.
- **Ontwikkeling en bijsturing van lesmateriaal**
Er werd een educatief pakket ontworpen met basisactiviteiten, afgestemd op het niveau en de noden van de kinderen. Dit materiaal werd in de praktijk getest en aangepast waar nodig.
- **Opbouw van een vrijwilligersbeleid**
Er werd een profielomschrijving uitgewerkt voor vrijwilligers, samen met een commu-

nicatieplan gericht op werving via platformen, netwerken en sociale organisaties. De zoektocht naar geëngageerde vrijwilligers vormt een essentieel onderdeel van de verdere uitbreiding.

- Samenwerking met relevante partners

Er vonden uitwisselingen plaats met organisaties die ervaring hebben in het werken met rondtrekkende gemeenschappen, evenals met partners uit het Vlaamse onderwijsveld, zoals CLB's en lokale onderwijsactoren.

Vooruitblik op 2025

Op basis van de eerste ervaringen zijn er duidelijke ambities geformuleerd voor de verdere uitrol:

- Uitbreiding van het aantal gezinnen

Caritas Vlaanderen wil meer rondtrekkende families bereiken en begeleiden via het huisonderwijsproject.

- Werving van nieuwe vrijwilligers

Er wordt actief gezocht naar geschikte vrijwilligers met een pedagogische of sociale achtergrond, via gerichte communicatie en partnerschappen.

- Kennisdeling en samenwerking

Verdere samenwerking en kennisuitwisseling met andere organisaties die met deze doelgroep werken, blijft een prioriteit om de werking te versterken en te verduurzamen.

- Ontwikkeling van een leertrajectdatabase

In 2025 zal een digitale tool ontwikkeld worden om de individuele vooruitgang van elk kind systematisch te kunnen opvolgen en ondersteunen.

Een brug naar onderwijs en toekomst

Met het Family Following Project zet Caritas Vlaanderen een belangrijke stap in het bieden van gelijkere onderwijskansen aan een groep kinderen die structureel ondervertegenwoordigd is in onderwijsstatistieken én beleid. Door nabijheid, vertrouwen en maatwerk te combineren, leggen we de basis voor verdere integratie en persoonlijke ontwikkeling van kinderen die vaak letterlijk en figuurlijk onderweg zijn.

VUNDA

Een veilige plek voor vrouwen in een kwetsbare situatie

Sinds eind november 2023 is het VUNDA-project operationeel: een kleinschalige opvangplek van Caritas Vlaanderen voor alleenstaande kwetsbare zwangere vrouwen of met baby of kinderen. Het gaat om vrouwen in nood die niet terecht kunnen in de reguliere hulpverlening. Na een opstarttraject tussen november 2022 en november 2023 werd de eerste kamer ingenomen door een moeder met kind. Vanaf dan groeide het project gestaag. In 2024 waren de vijf beschikbare kamers bijna permanent bezet, met slechts korte tussenperiodes tussen bewoners.

Diverse achtergronden, unieke trajecten

De vrouwen die in VUNDA verblijven, hebben uiteenlopende achtergronden en verblijfsprocedures: van gezinshereniging en tewerkstelling tot een lopende asielaanvraag. Wat hen verbindt, is hun kwetsbare situatie en de nood aan een veilige plek waar ze kunnen werken aan herstel, zelfstandigheid en toekomstperspectief.

Caritas Vlaanderen ondersteunt hen met een individueel begeleidingstraject op maat. Samen met elke vrouw wordt er gewerkt rond diverse levensdomeinen zoals huisvesting, gezondheid, opleiding, werk, juridische procedures, opvoeding en mentaal welzijn.

VUNDA

Verwezenlijkingen in 2024

In dit eerste volledig werkjaar zijn er al heel wat positieve stappen gezet:

- Drie vrouwen verlieten VUNDA succesvol: één ging zelfstandig huren, één rondde haar opleiding af, een ander trouwde.
- Eén van de meest kwetsbare vrouwen startte na een lang traject met een voltijdse job, wat haar financiële situatie en verblijfsrecht aanzienlijk versterkt.
- Voor alle aanwezige kinderen werd een plaats gevonden in de kinderopvang of op school, waardoor hun moeders tijd en ruimte kregen voor zelfontplooiing.
- Elk van de vrouwen werd tegen het einde van het jaar ondersteund door een persoonlijke vrijwilliger voor Nederlandse taallessen.
- Externe psychologische begeleiding werd voor het eerst opgezet, en meerdere vrouwen vonden opnieuw innerlijke rust en vertrouwen om toekomstgericht te denken en dromen.

Uitdagingen en leerpunten

Het samenleven van vijf vrouwen met kinderen onder één dak brengt vanzelfsprekend praktische uitdagingen met zich mee. In 2024 werd er dan ook veel aandacht besteed aan het afstemmen van huisregels, zoals het onderhoud van gemeenschappelijke ruimtes, afspraken rond de Voedselbank, en onderlinge communicatie.

Daarnaast werd de aanmeldings- en selectieprocedure herbekeken. In VUNDA gaan we een engagement aan: we werken samen met de vrouwen aan hun traject, wat inzet, openheid en samenwerking veronderstelt. We leerden dat dit niet voor iedereen vanzelfsprekend is, en zullen in de toekomst nog meer aandacht besteden aan motivatie en communicatieve afstemming bij nieuwe intakes.

Het VUNDA-project illustreert hoe kleinschalige, mensgerichte opvang een groot verschil kan maken voor vrouwen die zich in een bijzonder kwetsbare situatie bevinden. Door hen tijd, ruimte en ondersteuning te bieden, ontstaat er ruimte voor herstel, zelfredzaamheid en perspectief op een menswaardig bestaan.

Jo's plek

Jo's plek

Een warme huiskamer in volle voorbereiding

In 2024 zette Caritas Vlaanderen belangrijke stappen in de voorbereiding van Jo's plek, een laagdrempelig inloophuis in Berchem voor mensen in sociale, psychische of financiële kwetsbaarheid. Het project kreeg vorm in het voormalige klooster van de Zusters Annonciaden, dat we in erfpacht mochten ontvangen. Deze nieuwe plek biedt vanaf 2025 een veilige, warme omgeving waar bezoekers kunnen binnenlopen zonder afspraak of voorwaarden, voor gezelschap, rust en ondersteuning.

Verbinden, ondersteunen, aanwezig zijn

Jo's plek wordt geen klassiek buurthuis, maar een ontmoetingsplek op mensenmaat. We kiezen voor een presentiebenadering: we zijn er voor wie komt, zonder oordeel en zonder verplichtingen. Bezoekers vinden er een gezellige huiskamer, koffie en thee, en de kans om informeel met anderen in contact te komen. Eenvoudige activiteiten – zoals samen koken, een gezelschapsspel spelen of de krant lezen – creëren verbinding op een spontane manier.

Voor wie dat wil, is er ook ruimte voor eerstelijns hulp: administratieve ondersteuning, hulp bij het zoeken naar werk of een woning, begeleiding bij psychosociale of juridische vragen. Hulp gebeurt uitsluitend op vraag en in vertrouwen. Onze benadering is onvoorwaardelijk: we stellen geen eisen, maar bieden nabijheid, luisteren en erkenning.

In 2024 werkten we aan de inrichting van het gebouw, het opstarten van een vrijwilligersteam en het uitbouwen van lokale samenwerkingen. De officiële opening van Jo's plek is voorzien op 15 mei 2025. Vanaf dan zijn we elke donderdag van 10u tot 16u open.

Jo's plek wil een plek zijn waar iedereen welkom is en waar het gevoel van overbodigheid plaatsmaakt voor ontmoeting en vertrouwen.

Opvangcentrum Scherpenheuvel

“In Opvangcentrum Scherpenheuvel tonen we dat opvang meer kan zijn dan onderdak: het is een plek waar mensen met zware bagage opnieuw vertrouwen vinden — in zichzelf, in elkaar en in de toekomst.”

Opvang, nabijheid en betrokkenheid

Het opvangcentrum Peeterskasteel in Scherpenheuvel is een samenwerkingsinitiatief van Caritas Vlaanderen en Caritas International.be, en biedt onderdak aan asielzoekers in een kwetsbare positie: alleenstaande moeders, mensen met een fysieke beperking of psychisch lijden. In 2024 vonden 147 volwassenen en 133 kinderen er tijdelijk een veilige plek. De bewoners kwamen uit meer dan 35 verschillende landen, waaronder Palestina, Syrië, Congo, Afghanistan, Eritrea en Iran.

Kinderopvang en ondersteuning

Dankzij de samenwerking met Ferm Kinderopvang en onze eigen onthaalmoeder konden we ook dit jaar laagdrempelige opvang voorzien voor de jongste kinderen. Door te werken met halve dagen, gaven we moeders de kans om Nederlandse lessen te volgen of tijd te nemen voor rust en herstel. In gezinnen waar psychische belasting zwaar woog, boden we kinderen ook opvang aan als ondersteuning voor hun ouder.

Sterke vrijwillige inzet

In 2024 waren meer dan 40 vrijwilligers actief in het centrum. Zij ondersteunden onder meer bij taallessen, kinderopvang, activiteitenbegeleiding, administratie of praktische hulp. De vrijwilligerswerking werd structureel versterkt door de aanstelling van een halftijds vrijwilligerscoördinator, een nieuwe functie binnen de dienst maatschappelijke activering. Zij zorgt voor opvolging, aanwerving en ondersteuning van alle vrijwilligers.

Verbonden met de buurt – het BIQ-project

Via het BIQ-project (Buurtinitiatieven met kwaliteitsimpuls), gesteund door Fedasil, zetten we in op positieve beeldvorming, ontmoeting en integratie in de buurt. Voorbeelden hiervan zijn:

- Deelnames aan lokale evenementen zoals de streekproductenmarkt, met eigen kraampjes of kinderactiviteiten.
- Een omgekeerde 'trick-or-treat'-tocht waarbij kinderen zelfgemaakte cupcakes uitdeelden in de buurt tijdens Halloween.

- Een opendeurdag met huisbereide lekkernijen van bewoners, volksspelen en randanimatie in samenwerking met CM Gezonde Buurt en Beweging.net.

Met deze initiatieven willen we de afstand tussen bewoners en buurtbewoners verkleinen, en de drempel tot ontmoeting verlagen.

Activiteiten voor jong en oud

Doorheen het jaar organiseerden we een breed aanbod aan educatieve, sportieve en ontspannende activiteiten. Enkele voorbeelden:

- Nieuwjaarsreceptie voor vrijwilligers, met hapjes gemaakt door bewoners.
- Buitenspeeldag, multimovepad in Averbode, en een gesponsorde daguitstap naar Planckendaal.
- Regelmatige uitstapjes naar de bibliotheek, met voorlees- en knutselmomenten.
- Sportactiviteiten voor jongeren in samenwerking met de gemeente Scherpenheuvel (pannavoetbal, badminton, freerunning) en met Les Gazelles de Bruxelles.
- Knutselnamiddagen, groepsspelen en filmavonden in het centrum zelf.

Een bijzonder hoogtepunt was de filmavond rond “The Mind Game”, een documentaire over de psychologische druk bij alleenstaande minderjarige vluchtelingen. De vertoning op 17 december werd georganiseerd in samenwerking met Stad Scherpenheuvel-Zichem, Filmimpact en Home-Start Vlaanderen. Er volgde een panelgesprek met de regisseur, de hoofdrolspeler, een vrijwilliger van Caritas en een hulpverlener. De opkomst van zo’n 80 bezoekers toonde duidelijk dat de thematiek leeft.

Spirituele beleving en betekenis

Een uniek moment dit jaar was het bezoek aan paus Franciscus tijdens diens viering in het Koning Boudewijnstadion. Enkele bewoners konden aanwezig zijn en beleefden dit als een diep geraakt en verbindend moment. Samen met de kinderen maakten ze een schilderij dat als geschenk aan de paus werd overhandigd.

Uitdagingen blijven aanwezig

De zoektocht naar woonruimte voor erkende bewoners bleef ook in 2024 een grote uitdaging. Vooral grote gezinnen vonden moeilijk een plek op de krappe huurmarkt. Onze collega’s boden intensieve ondersteuning via telefonische bemiddeling met eigenaars, begeleiding bij afspraken en informatie over rechten en plichten.

Daarnaast liet de internationale context zich voelen. De situatie in Gaza leidde tot verhoogde stress bij Palestijnse bewoners, wat zich soms vertaalde in spanningen binnen het centrum. Een verhoogde zorgzame aanpak en psychosociale ondersteuning waren nodig om de rust te bewaren.

Partnerschap als hefboom

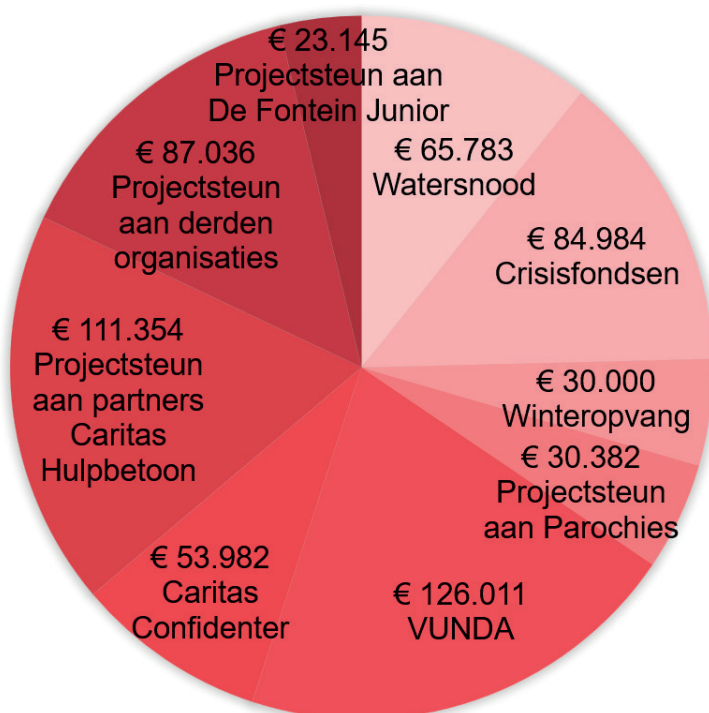
Het opvangcentrum werkte in 2024 samen met een breed netwerk van lokale en bovenlokale partners, waaronder:

- CM Gezonde Buurt
- Beweging.net
- Cultuurregio de Merode
- Mamadepot Hageland
- Ferm Kinderopvang

- SNA Keiberg
- Stad Scherpenheuvel-Zichem
- Dienst Diversiteit Diest
- Odisee Hogeschool
- TOPPSY-project (Transculturele competentieversterking in de Fedasil-opvang)

Samen leven, samen groeien

Met het centrum Peeterskasteel tonen we hoe opvang meer kan zijn dan onderdak. Door nabijheid, participatie en samenwerking bouwen we aan een plek waar mensen met vaak zware bagage op nieuw vertrouwen kunnen vinden – in zichzelf, in elkaar en in de toekomst.

Verdeling financiële steun

Caritas Hulpbetoon

Caritas Hulpbetoon

Solidaire steun in Vlaanderen en Brussel

Caritas Hulpbetoon vormt het sociaal werkende hart van Caritas Vlaanderen. Dankzij giften van vele schenkers kunnen we mensen in kwetsbare situaties rechtstreeks of via partners in Vlaanderen en Brussel ondersteunen. We helpen waar de nood het hoogst is – snel, efficiënt en discreet – en zetten in op structurele versterking van welzijnsinitiatieven op lokaal niveau.

Steun waar het telt

Via het Crisisfonds boden we in 2024 hulp aan gezinnen in acute financiële moeilijkheden. Vaak gaat het om alleenstaande ouders, gezinnen met medische kosten of mensen die tijdelijk zonder inkomen vallen. We werkten nauw samen met sociale werkers, verpleegkundigen en andere dienstverleners om de hulp op maat en met zorg toe te kennen.

Daarnaast ondersteunden we structurele projecten van parochies en welzijnsorganisaties die zich inzetten voor mensen in armoede, dak- en thuislozen, vluchtelingen of gezinnen die het moeilijk hebben om rond te komen. Zo hielpen we onder meer bij het inrichten van warme ontmoetingsplekken, het organiseren van taallessen, voedselbedelingen of het uitbouwen van kinderopvanginitiatieven.

Projecten in de kijker

In 2024 publiceerden we vier edities van ons schenkersblad CH Info, waarin we de impact van onze steun concreet zichtbaar maakten. We brachten o.a. volgende projecten onder de aandacht:

- Jo's plek: een inloophuis in opbouw in Berchem voor mensen in sociale of psychische kwetsbaarheid.
- VUNDA: opvanghuis voor vrouwen zonder wettig verblijf, dat hen tijd en ruimte geeft om hun leven opnieuw op te bouwen.
- Ondersteuning van winteropvanginitiatieven, zoals 't Vlot in Antwerpen, het Koraalhuis in Mechelen en Kantel in Brugge.
- Projecten in scholen, zoals hulp bij lege brooddozen en menstruatiearmoede.

Donateurs maken het verschil

De steun van onze gulle schenkers maakt deze hulp mogelijk. Dankzij hun vertrouwen konden we in 2024 honderden gezinnen, kinderen, ouderen en nieuwkomers bijstaan. Elke gift draagt bij aan het doorbreken van armoede en uitsluiting, en aan het herstel van menselijke waardigheid.

We blijven inzetten op transparante communicatie via onze nieuwsbrief, sociale media en CH Info. In alles wat we doen, staan solidariteit en menselijkheid centraal.

Communicatie en fondsenwerving

Verhalen die verbinden en versterken

In 2024 gaf Caritas Vlaanderen verder vorm aan haar communicatie en fondsenwerving, met verhalen en acties die onze maatschappelijke missie krachtig uitdragen. We zochten de dialoog op, creëerden bewustwording, ondersteunden concrete projecten, en deelden getuigenissen van mensen in kwetsbare situaties. Hieronder een overzicht van enkele sprekende initiatieven.

Eerbied voor mensenrechten in detentie – Een reeks interviews

Caritas Vlaanderen pleit voor menswaardige detentieomstandigheden, met aandacht voor re-integratie, gezondheidszorg en alternatieven voor opsluiting. In aanloop naar het Jubeljaar 2025 startten we een interviewreeks met betrokkenen uit het werkveld:

- Leo De Weerd, hoofdaalmoezenier in Vlaanderen en aalmoezenier in Sint-Gillis
- Geertjan Zuijdwegt en Pieter De Witte, beide actief als aalmoezenier en docent aan de KU Leuven
- Siska Deknudt, aalmoezenier in Beveren

Deze reeks wordt in 2025 verdergezet en vormt een aanloop naar sensibiliserende communicatie over detentie en re-integratie.

Liturgische inspiratiebundel

In samenwerking met pastorale actoren brachten we een inspiratiebundel liturgie uit, ter ondersteuning van priesters en parochieploegen. De bundel bevat:

- Homilie-inspiratie en voorbeden voor de Advent, Kersttijd, Vastentijd en Beloken Pasen
- Een solidariteitskalender
- Inspirerende verhalen en de kernboodschap van paus Franciscus naar aanleiding van de Werelddag van de Armen
- Materialen voor de Driekoningenactie

Deze bundel verbindt de sociale leer van de Kerk met actuele maatschappelijke uitdagingen.

Menstruatiewelzijn.be – Nieuwe website en studievoormiddag

Als coördinator van het Consortium Menstruatiewelzijn lanceerde Caritas Vlaanderen samen met haar partners op 4 december de website www.menstruatiewelzijn.be tijdens een druk bijgewoonde studievoormiddag in het Amazonegebouw in Brussel. Deze nieuwe centrale kennis- en inspiratiehub bundelt materialen voor scholen, zorgverleners en verenigingen en maakt het thema menstruatie structureel bespreekbaar.

Samen met de Vrouwenraad, CM, CGSO, deMens.nu, Rebelle en Bruzelle willen we taboes doorbreken, inclusieve werkculturen stimuleren, en structurele oplossingen aanreiken.

Stappenplan en workshops: menstruatiearmoede bespreekbaar maken op school

In 2024 zette Caritas Vlaanderen verder in op het doorbreken van het dubbele taboe rond menstruatie en armoede op school. Een centrale pijler daarin is ons stappenplan “Stop menstruatiearmoede op school” – een praktische inspiratiegids boordevol tips, materialen, links en doorverwijzingen naar partnerorganisaties die scholen kunnen ondersteunen bij het opzetten én verduurzamen van een menstruatieproject.

Het stappenplan kwam tot stand op basis van grondige feedback van scholen, steden en gemeenten die al aan de slag gingen met het thema. We verzamelden hun ervaringen en bundelden de belangrijkste “lessons learned” tot een concreet en haalbaar actieplan voor scholen van alle onderwijsnetten.

Om het stappenplan te promoten bij scholen, voerden we in 2024 een gerichte communicatiecampagne:

- Om scholen te ondersteunen bij het aanpakken van menstruatiearmoede, organiseerde Caritas Vlaanderen op 17 september een online panelgesprek. Sprekers uit onderwijs, beleid en praktijk (waaronder Peter Bracaval, Elisabeth De Vleeschauwer, Nahima Lanjri en Dorien Van Looy) gingen in op ons stappenplan en hoe armoede de onderwijskansen beïnvloedt. Moderator was adjunct-directeur Dorien Van Haute.
- Tijdens de Week van 20 mei stuurden we een promotiepakket naar alle secundaire scholen in Vlaanderen en Brussel, met daarin:
 - een flyer over het stappenplan,
 - een uitnodiging voor een webinar,
 - een folder,
 - een poster en bijhorende stickers om zichtbaar aan de slag te gaan op school.

We gaven ook het woord aan praktijkvoorbeelden:

- Schepen Pablo Annys over het subsidiebeleid in Brugge
- Directeur Willem Merckx over de aanpak in Regina Pacis (Laken)

Later dat jaar bezocht ook minister Benjamin Dalle deze school, waar ons stappenplan in de praktijk wordt gebracht.

Daarnaast ontwikkelden we in 2024 ook een educatieve workshop van één lesuur, gericht op leerlingen van het vijfde leerjaar lager onderwijs tot het tweede middelbaar. De workshop is opgebouwd rond interactieve werkvormen zoals quizvragen, stellingen en een budgetspel, en behandelt het dubbele taboe op een toegankelijke en activerende manier. Het materiaal is gratis beschikbaar en werd afgestemd op de leefwereld van jongeren.

In 2025 zullen we de workshop 50 keer geven in scholen verspreid over Vlaanderen en Brussel. Zo bouwen we stap voor stap aan een schoolomgeving waarin menstruatiewelzijn bespreekbaar, toegankelijk en inclusief is.

Aandacht voor VUNDA in het beleid

Op 16 september ontvingen we schepen Isabelle Hendrickx (CD&V) op bezoek in VUNDA, ons kleinschalig opvangproject voor kwetsbare vrouwen al dan niet met hun kinderen. Het bezoek bood ruimte voor dialoog over de maatschappelijke meerwaarde van laagdrempelige opvanginitiatieven.

Nieuwsbrieven en schenkerscommunicatie

Onze communicatie naar sympathisanten verliep via:

- 5 e-nieuwsbrieven, met updates over projecten en beleidswerk
- 4 edities van CH Info, het schenkersblad van Caritas Hulpbetoon, met onder meer verhalen over:
 - Jo's Plek, een onthaalplek voor mensen zonder thuis
 - VUNDA, het nieuwe opvanginitiatief
 - Crisisfondsen
 - Winteropvangprojecten zoals Koraalhuis (Mechelen), Kantel (Brugge), 't Vlot (Antwerpen), Homie (Kuringen) en de pastorale werking in Aalst

Projecten in de kijker – Caritas Hulpbetoon

Via interviews met initiatiefnemers belichtten we projecten die het verschil maken:

- Homie – crisisopvang voor jongeren via caravans en burgergezinnen
- Pastorale werking Aalst – steun voor kwetsbare gezinnen en jongeren
- Huren voor Buren – huisvesting voor erkende vluchtelingen in Herent

Met deze verhalen brengen we schenkers en projecten dichterbij elkaar.

Binnenschippers en hun kinderen – Getuigenissen en verbondenheid

Caritas Vlaanderen ondersteunt via De Schroef het welzijn van binnenschippers en hun gezinnen, in opdracht van het Vlaams departement Welzijn. Om hun unieke leefwereld zichtbaar te maken, verzamelden we getuigenissen van kinderen en ouders.

Jongeren zoals Bentley, Brian, Gianni, Ines en Sacha vertelden over het leven aan boord, het internaat en de rol van De Schroef als thuishaven. Oudere binnenschippers zoals Wendy, Katia, Armanda, en Cindy deelden hun ervaringen over het leven op het water, de uitdagingen van het beroep en de kracht van verbondenheid.

Hun verhalen maken duidelijk hoe essentieel nabijheid, erkenning en een veilige plek zijn voor mobiele gemeenschappen.

Met deze brede waaier aan communicatie-initiatieven versterkt Caritas Vlaanderen haar maatschappelijke stem. Door te luisteren, te getuigen en verbinding te creëren, maken we complexe thema's bespreekbaar en voelbaar – bij beleid, publiek én onze achterban.

De mensen achter Caritas Vlaanderen

Algemene Vergadering

De algemene vergadering is samengesteld uit alle effectieve leden van de vereniging. Hierin zeten afgevaardigden uit de diocesane diaconale Caritasinstanties, de Unie van de Religieuzen van Vlaanderen (URV), Caritas International.be, Present en Caritas Catholica en Belgique francophone et germanophone, naast een aantal experts. Ook de Bisschop-Referendaris en de directeur maken hiervan deel uit. De algemene vergadering vindt twee keer per jaar plaats.

Bestuursorgaan

Binnen de Algemene Vergadering worden de leden van het Bestuursorgaan benoemd. Het Bestuursorgaan vergadert minstens vier keer per jaar.

De lijst hieronder geeft de samenstelling weer van Algemene Vergadering en Bestuursorgaan per 31 december 2024.

Bureau

Het Bureau van Caritas Vlaanderen bestaat uit de voorzitter, de ondervoorzitter en de directeur van Carits vlaanderen vzw.

Caritas Vlaanderen vzw is een sociale en op waarden georiënteerde organisatie die vanuit een christelijk perspectief directe en indirecte ondersteuning biedt aan personen die zich in een kwetsbare situatie bevinden.

Liefdadigheidsstraat 39
1210 Brussel

caritas.vlaanderen@caritas.be

caritasvlaanderen.be